

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX, NUMS. CLXXXV - CLXXXVI, JUNY I - XVI, MCMXXIII

Número solt, 1 pesseta.

SUMARI

Venus i Espartaco, per R. RUCABADO.—Una al·legoria de les nacions i de la humanitat, per JOSEP CARBONELL.—«Matilde d'Anglaterra» d'En Ferran Soldevila, per A. ESCLASANS.—Poesia catalana: Cançó.— Ai si jo fos un estel...— Adeu—siaul..., per CONCEPCIÓ CASANOVA.— Migdiada, per ANNA MARIA DE SAAVEDRA.— Sol i Lluna, per CATHERINE MANSFIELD.— Els llibres, per O. S.—
Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle donne chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserling, A. Kouprine, Milioukov, Remisov, Alexis Tolstói, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellström, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	Fr. 36.—	Fr. 19.—	Fr. 4.—
Etranger (argent suisse)	» 44.—	» 23.—	» 4.50

Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonora», 46, rue du Stand, Genève.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA LITERARIA. Les millors obres dels autors catalans i les obres més famoses de les literatures estrangeres traduïdes pels nostres més il·lustres contemporanis.

Obres a publicar durant l'any 1923

Prudenci Bertrana, El meu amic Pellini i altres contes. Recull de novel·les inèdites.
Shakespeare, Romeo i Julieta. Traducció en vers per Magí Morera i Galicia.
Mme. de Lafayette, La princesa de Clèves. Traducció de Rafel Marquina.
Jonathan Swift, Viatges de Gulliver. Traducció directa de l'anglès i assaig preliminar, per J. Farran Mayoral.
Jascint Verdaguier, Las millors poesies. Selecció i estudi preliminar de Carles Riba.

Louis Bertrand, La infantessa (segon volum). Traducció de Joaquim Pellicena.
Josep Carner, Poesies (1901-1910).
Alexandre Plana, A l'ombra de Santa Maria del Mar. Quatre novel·les d'un barcelonisme essencial.
Rudyard Kipling, El llibre de la Jungla (segon volum). Traducció directa de l'anglès per Marian Manent.
Alfons Daudet, Lletres del meu molí. Traducció de Carles Riba i Lluís Bertran.
Alexandre Manzoni, Els promesos (dos volums). Traducció de Maria Antonia Salvà.

Hi ha en preparació traduccions de Daudet, Swift, Walter Scot, Ryder Haggard, Keller, Shiller, etc.; reedicions modernitzades de Ramon Muntaner (Crònica), Joanot Martorell («Tirant lo Blanch»), Emili Vilanova, etc., i obres originals inèdites de Llorenç Ribes, Víctor Català, Prudenci Bertrana, Carles Soldevila, E. Martínez Ferrando, Roig Raventós, Josep Pla, etc.

Subscripció a aquests 12 volums a publicar durant l'any 1923:	Barcelona	24 pessetes
	Fora . . .	26 »
	Estranger.	29 »

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguier, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran Via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX — NÚMS. CLXXXV i CLXXXVI — JUNY I - XVI - 1923

Venus i Espartac

Cada dia més, nostra vida social va essent més influïda per aquestes dues figures: la nua meretriu, l'esclau que romp la llei.

Ho vaig escriure aquí mateix: «Pell nua, odi nu. Signe dels temps, la desfermada de cinyells. Mai pels carrers tanta carn nostres ulls vist havien. Mai tanta sang, tampoc.»

Hi ha un abús, ara, del nu, que produeix quelcom pitjor que l'escàndol: el pànic. La Venus és més que una imatge: devé un Símbol.

Senyala l'abolició de la continència. La llibertat venèria es sinònim de la llibertat espartaquista. El vestit és una disciplina. Quan va fora el vestit, van fora també l'ordre i l'obediència. A la nuditat del cos segueix la nuditat de la còlera.

La mobilització de les passions, ensenya de quina intensa manera són elles solidàries. La voluptat del cor evoca la voluptat de la venjança. Època carnal, època cruel.

Així és l'edat nostra. A poca roba, poca paciència. El vestit obert és ja una iniciació al col·lectivisme. Els atemptats pels carrers, són concomitants amb les modes subversives. L'anarquia per a l'home és la insurrecció contra l'autoritat. Per a la dona, és la insurrecció contra la pudícia.

Sí, sí; és la cursa al paganisme. Però recordeu que quan hom adorava la Venus, era la mort d'homes, en lluita i en torment, un espectacle al Circ.

Ja gaire bé és un espectacle, també, el quotidià homicidi per nostres vies urbanes.

L'episodi típic de la Barcelona de 1922-1923 és el sortir de veure les increïbles orgies del Paral·lel i el Palace, i trobar-se amb els trets d'un atemptat comès pel terrorisme genuí, pel terrorisme espartaquista.

R. RUCABADO

Una alegoria de les nacions i de la humanitat

Si recordes, lector, alguns fragments del Faust, de Goethe, hauràs per ventura fresc encara a la memòria el descens del doctor insaciabile a la terrible pregonesa de l'Hades, fogar de les Mares. «Hi ha unes deesses augustes—li diu Mefistofels,—que regnen en la solitud; entorn seu pas d'espai, encara menys, de temps; torbament us pren quan se parla d'elles. Són les Mares.» I el Faust s'en va

devers l'ignot abís, a'on retorna amb la doble evocació de Paris i d'Helena.

Les Mares, en tan que mite, tingueren a la Grecia antiga un culte especial; i Diodor de Sicilia reporta que, a Minoa, se les honorava sota l'advocació de dides de Júpiter i que la tal devoció hi era benèfica per la vida dels homes i els sembrats.

Doncs bé, lector: urdim avui, tu i jo, amb

aqueix pic de retòrica, l'al·legoria d'una convicció política profunda que cap engrescament ni meteor de l'hora trasbalsarà de l'òrbita fidelíssima que la Història li ha anat traçant. Devalla amb mi o puja vers aquell immòbil Hades, entre les velades formes vagaroses de les Mares, que per tu com per mi seran, no calia dir-ho, les Nacions.

Mira, veus? Aquelles, les de baix, lasses, adolorides, llordes de pesombre, són les que ja foren i dormen un gran repòs; aquelles altres ingràvides, verticals entre les dorments i l'altura, cada una amb un nadò cara al seu sí, són les que ara són; i encara veuràs a dalt unes imprecises formes, només abocetades, etèries i lluminoses que, si es mouen, diries que un ventitjol les infla o somou fragmentàriament.

Tomba ara, lector, d'aquesta altura la teva faç damunt tots els temps del planeta i esguarda-hi l'ombra de cada imatge que véns de contemplar. Mira passar el formós infant de les mans de les unes a les de les altres matrones, tal com elles van essent i passant, i així recordaràs les ombres que has vist, les adormides i les vives; adhuc aquelles més imprecises s'et dibuixaran a baix en uns certs espais plens d'inquietud, però sense dea encara. Si l'amor teu és tot per una d'elles, alegra't i regracia Déu que t'ha volgut guardar per temps encara no desclosos.

Considerades així, com a fenòmens espirituals, successius o simultanis, pot dir-se, lector, de les nacions que són totes en essència i poden esdevenir en potència iguals. No rau pas en llur extensió la possibilitat d'esdevenir, ans en la qualitat i intensitat dels mòbils que creen i les guien, o sigui: en quelcom que és simple i pura emanació de l'esperit i de la voluntat, coses de les quals en poden ésser, en són doncs, exactament dotades; talment com una circumferència, sigui qual sigui l'extensió que tanqui, és dotada, exactament que tota altra, dels insuperables 360°.

Una nació activa, lector, pot ésser l'obra

d'un home, d'una línia aristocràtica o d'una ciutat. Casi mai, per no dir mai, serà filla d'una demarcació geogràfica—sigui península o continent,—llevat de casos insulars. Cerca en la Història els exemples d'aquesta constatació i els hi trobaràs; jo poso davant teu, com penyora de la meva afirmació, Roma, la monarquia francesa i Irlanda...

I prosseguint per aquests caminals, veurem encara que la cosa que se n'ha vingut dient Humanitat no és res de real, orgànic, ni ha existit mai ni política ni intel·lectualment parlant. Dides de Júpiter! deien els de Minoa a les Mares. Dides de la Humanitat! direm, tu i jo, avui a les mares Nacions, veient-la passar d'un pit a l'altre de les augustes deesses i amb elles viure gloriosa o de la mort d'elles morir. Brilla de tot el seu brill la vida d'una d'aquelles matrones? llavors, doncs, vesllumaràs una humanitat. S'abisma ella? aqueixa també petjarà l'abís. Així podem parlar d'una humanitat romana, d'una anglesa, d'una germànica humanitat, però no pas d'una Humanitat-humanitat. I podem augurar, per ventura, que no seran pas els daliments d'internacionalisme ventats per la democràcia, font d'anarquia al cor de les nacions, els que portaran la panacea al món, ans la fortuna d'aquelles deesses assolint cada dia un més alt orient pel seu geni i una més gran potència al servei de la seva voluntat...

Lector: la santa doctrina d'humanitat que és el cristianisme, esdevingué universal nacionalitzant-se romana; i ciutadà de Roma era i s'en gaubava aquell colós d'acció cristiana que fou sant Pau. Més alta perfecció jamai serà donada, ni altre camí per assolir-la assenyalat. Venta, venta tu en la forn del teu cor un gran daliment d'humanitat, però recorda per a fer-lo viable d'assenyalar-lo amb les quatre barres de catalana sang, talment com nostre almirall Roger deia que nedaven els peixos de les seves mars.

JOSEP CARBONELL

“Matilde d'Anglaterra” d'En Ferran Soldevila

Demanda prèvia: el teatre català, està o no està fundat? Resposta afirmativa: fa més de cinquanta anys que va fundar-se el teatre català, i des d'aleshores la producció escènica en la nostra llengua no ha sofert mai interrupció. Resposta negativa: fa més de cinquanta anys que s'escriuen obres escèniques en llengua

catalana, la qual cosa no vol dir, ni molt menys, que el teatre català estigui fundat. Naturalment, si esguardem els cartells dels teatres ciutadans i els catàlegs de les empreses editorials, caldria confessar que el teatre català existeix. Però si entrem a veure en l'escena les obres anunciades o si llegim en les planes

del llibre les obres publicades, potser caldrà convenir amb que el teatre català no existeix pas.

Examinem-ho: figureu-vos que jo tinc un amic francès, alemany, italià, cervell àgil i cor-obert, home de món i d'esperit, el qual, en un moment de cordial interès per les nostres inquietuds intel·lectuals, em demana que li faci la mercè de posar-li a les mans una obra que representi noblement el teatre de Catalunya. Què hauré de respondre a l'amic estranger? Quina obra caldrà que escolleixi per a fer-n'hi present? La tasca és delicada i la meva responsabilitat no pas petita, perquè jo sé que a la dreta i a l'esquerra de l'ànima de l'amic munten la guàrdia, vetlla fidel per a l'atac i la defensa, les ombres augustes de Racine i Corneille, de Goethe i Schiller, d'Alfieri i Metastassi. Quina obra triaré? Jo escoltaré al meu cor, interrogaré la meva raó, i em faré de resposta a mi mateix: Cap! Ni una per remeil!

Dintre el teatre cal fer dues classificacions: la comèdia, incloint-hi la farsa, i la tragèdia, incloint-hi el drama. Comèdia i tragèdia, troben el medi més pur d'expressió en el vers. Sòfocles escriu en vers, Shakespeare en vers i prosa, el teatre modern en prosa. Veiem, doncs, que la prosa és un medi d'expressió, en l'escena, provinent de decadència. Quan la decadència toca el punt màxim, el teatre perd la paraula i deixa de traduir-se en vers i en prosa: heu's aquí la creació de la mímica ahir, del cinema avui. Si al cinema, producte modern de la decadència teatral, li calgués un patró literari, jo li donaria Shakespeare. Recordem, en l'obra del gran Will, la susdita barreja de prosa i de vers, i també la dels sentits còmic i tràgic, i la mobilitat gairebé frenètica de les escenes i nerviosa dels conceptes i les paraules, i l'acció «en un camp» i poc després «en un altre indret del mateix camp», de manera que sembla que siguin escrites per ésser representades al llarg dels camins més que no pas en la plataforma fixa d'un teatre, i el retallament de les imatges en l'escena per medi dels actors i en l'obra per medi de les paraules, fins al punt de fer-ne una orgia voluptuosa d'actituds més que de gestos; i finalment, llum damunt l'ombra, la conflagració creuada i entrecreuada de les passions, que a cada moment sembla que anul·li el sentit de les paraules batejats i saltant per damunt d'elles cerqui la incoherència i el silenci, per manca de potència en el verb, com volguent expressar més fortament el dinamisme intern del cos pel simple moviment de les figures.

Jo no amo el cinema, però crec que per nosaltres, poetes, és un magnífic procediment

d'estudi de la forma humana concisa, i heu's aquí com aquest detall relliga el cinema amb la poesia grega antiga. Tenim, doncs, sentat el fet de que el veritable teatre ha d'escriure's en vers, i deixarem de banda tot el teatre català escrit en prosa, per creure'l producte de bellesa intel·lectual dels autors als quals cal considerar inaptes per escriure'l en vers, o quan menys inicialment impurs, tota vegada que al concebre l'obra devien posar-se ells mateixos el dilema de si la escriurien en prosa o en vers. El teatre en prosa és, per tant, inicialment industrial, considerant solament com a artístic el teatre en vers. Quins escriptors d'obres escèniques catalanes en vers poden escollir-se com a representatius d'una època, d'un moment, d'una tendència determinada? Tres noms acuden tot seguit a la punta de la ploma: Pitarrà, Guimerà, Sagarra. Veiem l'ofrena artística de cada un d'ells: Pitarrà era un bonhome de sa casa que va venir al món per fer qualsevol ofici, però que fatalment, musulmanament, havia d'acabar fent l'ofici de fabricant de drames i comèdies.

Es la intuïció teatral feta carn; el sentit del joc escènic, del conflicte, de la trama, del desenllaç, que tenia aquest autor, no l'he sabut veure en cap més escriptor dramàtic entre els romàntics i en ben pocs dels clàssics estrangers. Contenen que per poguer viure va malgastar-se la joventut fent de rellotger. No la va pas malgastar del tot! La habitud de manipular peces metàl·liques petites i delicades s'endavina en la miniaturització de les escenes i àdhuc dels sentiments, sobretot els femenins, de les seves obres, i en l'arquitecturització i la resolució, gairebé cronomètrica, dels problemes que li planteja l'acció teatral. Infantilismes? Figures i passions rudimentàries i grossolanes? Versificació monòtona? No el blasmeu massa, ni fóssim massa exigents! No és un clàssic ni pot ésser-ho, naturalment, però és un precursor que, per dissort de tots plegats, no ha trobat pas deixebles. Avui en dia, per a mi, per a nosaltres, la representació d'una obra d'En Pitarrà és quelcom de feixuc i la lectura un turment insuportable. Deixem-lo tranquil en el seu lloc de primitiu, però recordem-nos que ell ha sigut el més gran home de teatre de Catalunya, i que si visqués avui i trobés a les seves mans l'eina lleugera i llampegant del nostre català artístic modern, tindriem, possiblement, un clàssic que treballaria junt amb nosaltres, i que nosaltres ens fariem una joia d'arrecerarnos vora la seva crinera blanca (i no parlo de la «perilla» perquè ja li hauríem feta caure d'un cop de navalla...)

Pensem en l'època en que vivia, en la Barcelona bigarrada i barroca del seu temps, en

el perill de l'ambient intel·lectual que el voltava a totes hores, ofegador i burleta, i capirem l'enorme esforç de voluntat i de puresa, malgrat tot, que representa l'obra teatral d'En Pitarra. Però després de fer-nos-en càrrec, passem de llarg una mica depressa...

Guimerà ja no té tanta excusa. Compta amb el precedent d'En Pitarra, amb l'alè combatiu i apassionat de l'aurora del catalanisme, amb la pròpia cultura, sempre més ferma que la d'En Pitarra, i amb l'avantatge de que no és un home que necessiti exercir un ofici o una carrera per viure. Pot lliurar-se tot ell al seu art. I s'hi lliura. I encerta. Jo m'imagino l'efecte magnífic de depuració que devia produir als seus contemporanis l'escenificació d'una «Gala Placidia» o d'una «Judith de Welp». Realment, els arguments, el sentit artista del teatre que ha tingut En Guimerà durant la seva joventut, el vers endecassíl·lab, la pompa retòrica, el romanticisme colorit i insinuant i ululador de la seva obra, és quelcom de emocionant i etern, sobretot si es té en compte que En Guimerà és, abans que un dramaturg, un poeta. I després, la catalanitat, una mica innocentona si voleu, però sempre exaltadora, i percaçadora experta del moment patriòtic que passava, pesaran a tothora en la tasca i en la figura d'En Guimerà. Tampoc pot acceptar-se aquest home de teatre com un clàssic, però s'hi apropa molt. En el teatre guimeranià passen alenades i ventades escampant aromes i frescors de boscors centenaris, ardències i sentors de carns humanes i de cambres reials, però entre les olors de pins i farigoles, d'incens i cabelleres desfetes, serpenteja una ratxa corrupta d'aire descompost i resclosit, un tuf de rebotiga, de floralisme, de cel-obert de casa vella, que tapa els esperits... o l'Esperit, *qui pis est!* I aquesta flaire té un nom cruel, que ell tot sol ha de dur-li la mort: la deixalla del segle dinou!

Sagarra, contemporani i company nostre, és l'actual campió del teatre català en vers. Preferiria no parlar-ne. La seva obra escènica em fa l'efecte d'un assaig, que no pot ésser pres seriosament, per ara. En Sagarra és un poeta en essència, però el Sagarra poeta en potència no és pas sant de la meva devoció. En retòrica i en poètica jo tinc punts de vista que difereixen totalment dels seus. Ja en parlaré més endavant, cruament i nuament, car tinc la intenció de fer nua crítica aprofundida (serà això possible?) de l'obra poètica d'En Sagarra, poema per poema, vers per vers, paraula per paraula, sense pietat però sense acarnissament, i amb tota l'exigència, per la salut de la nostra poesia i del meu esperit mateix. El dia que el nostre art de versificar sia major d'edat, caldrà que fem la divisió

dels nostres poetes en «poetes ciutadans» i «poetes camperols», delimitant la jurisdicció dels uns i els altres. I En Sagarra serà el cap de grup d'aquests darrers. Al fugir lluny de ciutat, En Sagarra es retroba ell mateix, i el fons d'arbres i muntanyes és l'escenografia que convé a la seva poesia més que no pas el passeig urbà i les cases de cinc pisos i mansarda.

Quan En Sagarra canta la Ciutat i les seves coses, em fa l'efecte d'un enamorat que enyora l'estimada i camina pels carrers flairant entre les ventades per veure si una ratxa li porta el perfum d'ella i li marca la ruta que el mena al seu recer. En Sagarra estima la terra, l'estima més que als homes que la poblen, l'estima molt; però sovint, com diu la nostra gent, «de tant que l'estima l'apunyega». L'enamorat, al costat de l'amada, cerca els contrastos de llum i d'ombra que forma l'esperit d'ella, i respira el seu alè, i s'enerva amb el perfum de sa carn de fembra sana; però de sobte la pren en braços, la doblega alçant-la enlaire i l'engrapa pels cabells en un rapte de pubill ardit *terrassant sa maîtresse*. I aleshores el seu vers fa un giravolt lamentable i un plor fingit, i comencen a saltar les imatges en brut. L'esperit d'En Sagarra podria definir-se dient que és una estranya barreja d'Anteu i Fra Garí. Com Anteu, recobra força cada vegada que es posa en contacte amb la terra, mare nostra; com Fra Garí, després d'escoltar la veu de l'altura vol aixecar-se tot dret i no pot. I els seus braços cerquen de nou la terra i no gosen a tocar-la novament.

Escolta la veu de la Mare i es llença a fruit, de la seva companyia i del seu contacte, però sona la veu del Pare i alça de nou els braços, lentament, «com un ós quan se redreça». (Tot el meu respecte per les persones; parlo pensant en les obres.) La seva vida és un combat entre el desig de terra i el desig de cel. Però sempre guanya la terra. La flama de l'esperit, en la poesia d'En Sagarra, és un llumet que se'encén i s'apaga. Potser és el poeta català menys aturmentat per les coses d'«allà dalt». En quant a la forma del seu vers, En Sagarra em fa l'efecte d'un versificador fluidíssim, molt intuïtiu, que s'esgarrifa tot ell d'alegria i de coratge quan sona a ses oïdes la musiqueta bàrbara de la rima. I el so de les paraules li ofega el sentit de les paraules i li apaga competament el tritlleig ofegadíssim de les campanes de l'esperit. Jo em penso que ell s'ho coneix, i a l'adonar-se de la feblesa intel·lectual del seu vers, vol aturdir-se ell mateix per no parar-hi compte, i aleshores es posa a parlar desesperadament de carn, de sang, de nervis, d'humanitat, de tot allò que manca al seu vers, precisament! En

Sagarra és, sobretot, un home jove i efusiu, un poeta «sano de cuerpo y de espíritu» com diuen els notaris quan redacten els testaments dels ciutadans honrats, i això permet confiar en que la seva poesia de demà serà completament diferent de la d'avui. El seu pessimisme contingut dels darrers poemes no seria el primer senyal d'aquesta virada? No en seria un altra la seva darrera tendència vers la poesia patriòtica? Això ja és més curiós: tindria gràcia que En Sagarra, de bracet amb En Ventura.. Deroulède, es convertís en xantre del catalanisme tumultuari! En Sagarra, precisament, que és el més espanyol dels poetes catalans actuals! Diguem, però, que no fóra cap cosa estranya, tota vegada que el nacionalisme català més visible també és una cosa molt, però molt espanyola!

Per damunt de tot, En Sagarra és un poeta, i té el do de dir ben dites coses que fins ben dites fan de mal acceptar. A mi no m'esvera En Sagarra, però m'esborrona el «sagarrisme».

Després de tants anys de maldar per la perfecció de la forma i la dignificació del fons, primer pas que ens mena a un veritable clasicisme, En Sagarra ens ofereix una obra de forma primitiva i de ritme elemental, sovint barroer i mal finit, amb un fons persistentment fuliginós, en el qual es confon la humanitat amb el «descordament», la simplicitat amb la vulgaritat i la vida amb el vici. Durarà molt temps encara la sortija intel·lectual d'aquesta mena de poesia que ens parla a cada vers, com una obsessió, de l'aiguardent, de la vinassa, del moscatell, de la mistela, del vi ranci, del vi bo? Sembla talment que el Gremi de Taverners de Barcelona s'hagi posat a escriure versos! I encara mancava, més ençà—quins fragments d'antologia!—les puces, els polls, l'elogi de les sopes d'all... i el plat de llagostins! On anem a parar? És aquesta la trista conseqüència del retorn al poble? Estarem oblidant, per ventura, la riquesa de dir-nos fills d'Auzies-March per exaltar la mesquinesa de creure'ns èmuls del «Noi de Tona»? Parem-hi compte, i vetllem...

Això pel Sagarra poeta. El Sagarra autor dramàtic em sembla, encara avui, rudimentari, esborrat de fons, pobre en la trama i en el desenrotllament, però aguantant-se heroicament, i procurant elevar-se i fins aconseguir-ho mercès al prestigi de poeta i a la enorme facilitat de versificació, que, cosa molt curiosa, fa estimar les seves obres teatrals pel miralleig de la imatge i la rima, donant la sensació de que tot es forma, quan precisament el defecte més gran d'En Sagarra és la obstinada imperfecció de la forma! Detall a remarcar: mentre els intel·lectuals catalans serveixen una discreta reserva davant del teatre

d'En Sagarra, el gros públic s'hi encanta seduït, més que per altra cosa, pel pampellugueig dels consonants. Jo he dit d'En Sagarra que era un poeta fisiològic, i això calia demostrar-ho.

La seva poesia, sota una disfressa d'humanitat, ens mostra un abim d'epidermisme i de superficialitat, i dintre l'acoloriment de la paraula manejada expertament, hi trobem una buidor espiritual desconsoladora.

M'he allargat una mica parlant d'En Sagarra perquè jo el crec el més retrassat de tots els nostres poetes en el camí de la pròpia purificació i, sobre tot, perquè el veig voltat d'una espessa clientela de deixebles i admiradors que li cobreixen de roses la sendera que el mena a l'abisme. I perquè, a despit de tot, em sembla que la seva veritable tasca artística no està en la prosa ni en la poesia, sinó en el teatre en vers.

Venim de veure quins són els nostres autors dramàtics poetes.

I ara repetiríem que, realment, el teatre català no està fundat. I, per tant, el nostre amic estranger no podria endur-se'n cap obra noble representativa del teatre de Catalunya. Una n'hi hauria, tansols, que davant d'aquest experiment negatiu, jo donaria a l'amic amb menys por de fracàs que les altres, però al fer-ho em restaria la recança de creure que m'he contradit jo mateix: és la «Nausica» d'En Maragall. Heu's aquí un poeta que com més el llegeixo més obscur se'm fa. Em penso que no sabia on anava ni d'on venia, ni què volia ni què deixava de voler. Devia escriure per tot arreu, en qualsevol paper, i a fragments. Maragall era un artista formidable, però un artesà detestable. I aquest és el terrible doble joc de la majoria dels nostres poetes!

Riquíssims en essència, pobríssims en potència. «Nausica» és una intenció magnífica i una realització desoladora. L'argument d'aquesta obra sembla un raig de llum daurada travessant un gerro d'aigua i descomponent-se en mil estrelles i llunes i cercles de tots els colors i matisos de l'iris, però al fons del gerro hi ha un solatge de fang i de sorra que priva de beure'n l'aigua, i el gerro no té ansa i el cristall està fes de dalt a baix! Maragall era un poeta de «miques», en el doble sentit de poeta fragmentari i de poeta d'alenada curta. Era un perfumer que tenia la essència i tenia l'acohol, mes ai! no sabia compondre el perfum! Però el salvava aquell enorme poder d'efusió, que li permetia pendre les coses amb els ulls i entrar-se-les al cor, i retornar-les al món enriquides amb un guany de cent per un! Un poeta de «miques», he dit. Em fa l'efecte de que cada matí sortia de casa, prenia el tramvia i li començava l'enlluerna-

ment. Si no fos pels passatgers que miren, es posaria de genolls damunt del seient, com els infants, per veure les «coses» que passen pel davant de la finestra! La fi de la ruta quotidiana era la biblioteca del col·legi de Advocats, la redacció del «Brusi», la presidència de l'Ateneu. I de sobte, fos on fos, començava dintre d'ell l'aleteig de «la febreta». Un quart, mitja hora, una hora de neguit, i el poema era llest. L'havia fet ell? No, no! S'havia fet sol; ell no en sabia res! I encara tremolós i ploricós del sacre misteri de la concepció poètica, tornava a casa. Trucava. L'obrien els familiars; i al veure'l entrar amb la cara pàl·lida i traspostada, li deien amb un punt d'angoixa, presentint, no gens menys, el motiu veritable: Què has tingut, Joan? «I prenent-li les mans: Una miqueta de neuràlgia?» I en Maragall, amb una dolça veueta immaterial, empolsada de rou els feia de resposta: «No; una miqueta de... poesia!»

* * *

Ho confesso lleialment: jo tenia d'En Ferran Soldevila, poeta, un concepte ben poc falaguer. Havia llegit els seus primers poemes, i m'havien semblat una cosa acceptable, i en certs moments estimable, però no prou estructurada, de fons i de forma, per excitar la meua admiració. Frescor, intel·ligència, joventut, destresa, ingenuïtat: heu's aquí les qualitats del seu vers. Eren tants els poetes catalans que aleshores «prometien» i que després no han pagat allò que havien «promès»! «Exili» m'interessà fortament; per sota el to general de melangia malaltissa s'endevinava un Esperit, i en certs moments un cos, una còrpora d'home nerviós i difícil d'acontentar, i això ja m'agradava més. Després vingueren els «Poemes de mar, d'amor i de mort» i les belles esperances i s'evairen com el fum. Entre un munt de poesies adotzenades, de les quals, com espurnes de la cendra, s'aixecaven de tant en tant alguns versos reeixits, solament va cridar-me l'atenció un poema titulat «Com un llac el meu esperit» digne companyó, i superant-los, dels de «Exili». Però al costat d'aquell, per horror i espavent del llegidor, s'aixecava la fantasma terrible d'un poemeta parlant dels esports i en el qual rimaven túrpidament els mots «raqueta» i «Pepeta»!

Quina caiguda! Quina esquixada de «sagarrisme»! Quina mutilació més bàrbara d'una bella estàtua en formació! Vaig desinteressar-me definitivament de l'obra d'En Ferran Soldevila...

«Matilde d'Anglaterra», tragèdia en cinc actes, m'ha portat novament el nom d'aquest poeta. I amb tota la joia i amb gran alegria

he fet la reconciliació amb el poeta desdenyat. Déu meu! Després de tanta prosa, de tants endecassíl·labs (l'endecassí·llab és l'engany més revoltant de la nostra poesia; quan un poeta no sàpiga escriure ni en rima ni en ritme, ni en prosa, pot escriure en endecassí·llab, que no és vers ni és prosa, però que sembla les dues coses!), de tants consonants llampants i ressonants com asfixien el nostre teatre, quina alenada d'aire fresc, quin eixamplar el pit, quin crit de: Ja sóc a casa! al escoltar els primers alexandrins de «Matilde d'Anglaterra»! I que consti que jo no amo el vers alexandrí... quan no és escrit en llengua francesa.

La comparança amb Racine: cosa natural tractant-se de tragèdia i tractant-se d'alexandrins. En Soldevila ha estudiat profundament Racine. Si em digués que no, que ni l'ha llegit, jo li diria que no pot ésser, que l'ha llegit sense saber-ho, o que l'ha endevinat sense llegir-lo... Naturalment, podria haver llegit els poetes de teatre contemporanis de Racine, i el resultat seria igual. Però en la tragèdia d'En Soldevila hi ha coincidències racinianes que no enganyen.

La divisió en cinc actes, les tres unitats, el joc de doble rima grave i aguda del perfecte alexandrí de tragèdia, aquells «gage», «toujours», «hélas»!, «Madame», mots que en l'obra de Racine són repetits a cada escena com una obsessió, al sonar en català convertits en «gatge», «tostemps», «lassa!», «Madona», fan una música familiar que ens obliga a exclamar ingènuament: «Aquesta història de «Matilde d'Anglaterra» Racine va deixar de contar-la!», mateix que quan llegim el «Télémaque» de Fénelon hom es diu: «Aquestes aventures Homer va deixar-les al tinter!», aquells *coups de théâtre* de final d'escena i d'acte, als quals tan aficionats eren els crítics contemporanis de Racine, i que tan exactament s'ajusten al desplegament de la pompa doble i estricta dels alexandrins, tot això és producte d'identificació pacient amb la tragèdia raciniana.

Paradoxa incomprensible: la doble rima grave i doble rima aguda de l'alexandrí, sembla que hauria de permetre un desplegament fastuós de totes les reserves del llenguatge. I tan en francès com en català els autors d'alexandrins són de rima pobre. Serà que l'acció teatral no permet la desamortització d'un bon feix de paraules cantadores i ben sonadores? Racine és pobre de rima, certament. Però Racine coneix l'art suprem de donar música i llum i perfum a la paraula final del vers per medi del contacte amb les paraules precedents del mateix vers, i per les del vers següent, i així una mateixa rima, repetida insistentment, pren cada vegada una

vida pròpia, diferent de les altres vegades. La repetició de la rima en l'obra d'En Soldevila, portada a efecte amb molta cura, se salva airosament per damunt de la monotonia, però certes vegades martelleja obstinadament, i la oïda la recull amb pesadesa. La rima de ls mots «glòria» i «victòria» és la que repica més sovint i amb un so més terra a terra. Les imatges no són pas novetats, però són situades amb una discreció artística molt recomanable. Versos com aquells que fan: «Sota el candor de l'àngel, la infàmia de la druda», «El glavi flamejant de l'eterna justícia», «L'esglai ceneix mon cos igual que una mortalla», entre altres, donen una sensació de repòs i d'opacitat delitosa, i si bé fan un ressò de versos coneguts, hom sent la íntima satisfacció de veure que en català dringuen amb una música més fina i més elegant, com la que es sol trobar en la veu d'un infant a punt d'entrar en l'adolescència. La rima de Racine sol ésser tallada, sempre dintre l'equivalència d'alexandrí, en dos grups de sis o set síl·labes, segons el vers sigui de rima grave o aguda, i a voltes en tres grups de quatre síl·labes quan el vers és agut (ritme car a Verlaine i, sobretot, a Verhaeren) i a vegades en quatre grups de tres síl·labes, final agut, com en Corneille, en Boileau, en Chénier, i alguna que altra volta en el mateix Racine. En l'obra d'En Soldevila, generalment l'alexandrí és tallat en dos grups de síl·labes iguals, i solament he trobat el repartiment perfecte del ritme i la caiguda harmoniosa dels accents en tres versos, de tota la tragèdia, dos d'ells una mica tarats, un d'ells tansols estrictament perfecte de ritme. No m'estranya. Racine era un poeta formidable, tan mestre de la «bella matèria» que treballava, que tot cercant la equivalència sil·làbica d'alexandrí, pura i simplement, li saltaven de la punta de la ploma tirades senceres de versos de ritme impecable. En «Mithridate», en «Iphigénie en Aulide» i sobretot en «Phèdre» i en els chors divins de «Esther» i d'«Athalie», el ritme senyoreja mestrívolament, amb un magnífic plegar i desplegar de ses ales de llum. Senyor, Senyor! I pensar que a casa nostra encara estem ennavegats en ritmes bàrbars i primaris! I pensar que a En Lòpez-Picó el tracten de incompreensible i a En Riba d'hermètic i a En Folguera de «dilettant», quan ells tres són els únics—he dit els únics!—que han portat una renovació arquitectònica, amb mires a un possible classicisme, en la forma i el fons de la poesia catalana! I pensar que els set-ciències de la nostra sub-crítica parlen, a mitja veu, de crisi i de decadència, quan encara som uns vailets, que tenim la llet als llavis, que tot just ens deixem de jocs—de

Jocs... Florals!—i que ara comencem a fer salut i a oxigenar-nos i a volguer fer tractes amb el poble i amb els clàssics, com si ja fóssim uns homes grans! Deixem que diguin i deixem que parlin.

Les figures de la tragèdia són de carn i ossos, potser una mica massa contingudes, potser porugues en alguns moments. No en fem cas. Ja passarà. Les figures de «La Thebaïde» també semblen lleugerament encarrades. Pensem que el Racine que escrigué les platituds encongides de «La Thebaïde» és el mateix que crea les summitats majestuoses de l'«Athalie». La Emperadriu Matilde és una barreja de agilitat anglesa i de feixugor germànica molt encertada. L'Emperador és una mescla equilibrada de marit que tem haver sigut enganyat i confia en que no pot haver-ho sigut. La figura de Ramon Berenguer, tan cara als catalans, té un aplom i una noble continència i una paraula tan segura d'ella mateixa que es comprèn, des de que entra a l'escena, que és un home d'una altra terra i d'una altra raça—de la nostra! La serventa i el jutglar fan una parella una mica esborrada.

Les dos figures dels traidors, potser per una lleu accentuació del caient romàntic del seu paper, desentonen una mica davant la correcció clàssica de les tres figures d'altres dites. El company d'acusació de l'Emperadriu posa una ditada de dignitat al front dels acusadors, i tanca l'obra bellament amb la seva aparició. El final de la tragèdia és d'una sobrietat admirable. Llàstima que els actors catalans tinguin tan poca trassa a dir versos!

Mai, ni per errada, marquen el ritme ni l'espai que separa l'un vers d'un altre vers. En la tragèdia d'En Soldevila no està encara ben resolta la qüestió dels diptongs ni la dels finals de verb o de substantiu acabats en «ar», en «er», en «or» o en «ir».

Els actors, al pronunciar, podrien comprendre si cal unir vocal amb vocal o fer xocar consonant amb consonant al final i principi de paraula, i pronunciar o no la «r» de les abans dites terminacions fent-les enllaçar amb la vocal si la paraula següent comença en vocal, o suprimint-les si comença en consonant. Em direu que això és tasca ineludible del poeta?

D'acord! Però l'actor cal que sàpiga tenir-ho en compte, en lloc de declamar com si fos una maquineta de dir versos!

Per posar fi, voldria parlar una estona de la posició que han pres els nostres crítics davant d'aquesta obra. La tragèdia d'En Soldevila és escrita honradíssimament, amb amor, amb puresa d'intenció, amb tota cura, i amb un gran desig de servir l'art català. Què més voleu? En Bertrana i en Sagarra, exercint funcions de crítics en dos diaris catalans, han

coincidit en el judici i fins i tot en les paraules, al judicar «Matilde d'Anglaterra». Cal que es fixin en que ens trobem davant d'un cas de teatre artístic, no pas davant d'un cas de teatre industrial. I això, que hauria de veure's cada dia, no es veu pas cada dia, per dissort. I això cal que serveixi d'exemple a tots plegats, i que tots fem una corona de respecte, nosaltres, poetes catalans, a l'entorn d'En Ferran Soldevila, que ha servit la nostra escena i la nostra poesia amb honrament. I això mereixia quelcom més que la «crítica de balanci» d'En Sagarra i d'En Bertrana... Que «Matilde d'Anglaterra» no és una obra perfecta? Pensem que és la primera obra teatral d'un autor jove, que cal que visqui anys per a tocar el punt de màxim desenrotllament humà i intel·lectual! «Matilde d'Anglaterra» és un punt d'apoi.

Donem a En Ferran Soldevila l'alçaprem del nostre entusiasme i En Ferran Soldevila trobarà, any darrera any, la força necessària per aixecar un món, tot un món de figures humanes que ennobleixi i humanitzi lescena nostrada, aquest teatre català que encara no sabem dir si està fundat o no!

«La forma és perfecta, però la perfecció de la forma li ha matat la humanitat del fons.» Ah! Quina condemna per al poeta i per al prosista que això han escrit! Diguem-ho ben fort: la perfecció de la forma i la humanitat del fons, depenen del poeta i de ningú més que del poeta autor. La una no rebutja l'altra. L'art del poeta consisteix en trobar la manera de que s'uneixin sense menysprear-se, de pendre'ls les mans i encaixar-les en penyora de noces acomplides i en dur-los a la cambra del llit pairal i en deixar-los a soles, l'un per l'altra, tancant la porta darrera, i asseient-se a terra, vetllant perquè el conuvi tingui un abric de silenci. I el fruit beaurat d'aquesta sacra conjunció té un nom cenyit de llum: l'obra perfecta.

Racine és tingut per un autor fret. Per què? Perquè era un poeta de forma perfecta! I no obstant, jo tinc a Racine per un dels més grans canalitzadors de la passió que han vist la llum del món! Si jo digués que en la confraria dels grans passionals jo poso Racine al costat de l'Alighieri, els nostres hiper-crítics és molt possible que es posessin a somriure. I no gens menys, jo ho crec. El Dant era el sistema nerviós més admirable que ha petjat la terra. Totes les coses del viure li anaven directament als nervis, i al sentir la punxada es redreçava amb els braços rígidament caiguts i els punys closos, i contraia les celles i apretava les dents i, de sobte, et clavava el bec ganxut d'aligot florentí.

Les ferides d'aquest bec eren immortals,

com els versos que les estotgen en testimoni. Quants i quants homes de la seva Italia serien tinguts pel que no foren, si no passessin davant dels nostres ulls mostrant-nos amb el dit la nafra encara viva de la ferida dantesca!

Més cap a nosaltres, Baudelaire és l'exemple admiradíssim de dantisme al revés. Baudelaire era un cor arborat. Rebia la vida al cor, i al sentir la fiblada petava de nervis i acotava el gran font intel·ligent, però de seguida torçava els llavis amb desdeny i els ulls li reien terriblement, i allò que començava en protesta es convertia en ironia i acabava en sarcasme. I el Dant moria amb els nervis sencers i el cor esbotzat! I Baudelaire moria amb el cor sencer i el nervis a bocins!

Racine era un home de passió i un dominador magnífic de la passió. La vida li anava al cervell, i la transformava, tàcitament, en paraula serena.

Recordem l'adorable dita femenina del seu temps: «Racine va començar estimant follament les amades i ha finit estimant follament a Déu!» Necessitat d'amor, folia d'estimar, sigui qui sigui, les dones o Déu! Delmes i primícies de la passió! «Estima, i fes el que vulguis.» Sigues un home, «noresmenys que tot un home», bull de passió, flameja d'humanitat, ço és, tingues un fons arborador.

I després... fes el que vulguis. Perquè, parlis com parlis i del que parlis, les teves paraules seran sempre de foc. Però la foguera al aire lliure xiula, s'abat i es consum. Busca-li el forn que la contingui. Sigues, poeta, com els forns: brasa i flama i ardència i llum cegadora per dins; paret gruixuda, muda, impenetrable, per fora. I que tothom qui se't apropi endevini el caliu interior per l'escalfor irradiant de l'exterior. L'interior, el fons; l'exterior, la forma. Fons i forma: heu's aquí tot el secret de l'art. Catalunya ha tingut i té grans poetes de fons. Catalunya no ha tingut ni té gaires poetes de forma. Quan sapiguem posar tota una humanitat en el fons, cenyint-la, com d'un motllo ferreny, amb la forma impecable i estatuària, la nostra poesia serà la primera del món. Si, segons la dita de Joubert, cal cercar la paraula per a trobar la idea, diríem que per trobar el fons humà cal cercar la divina forma. Cerquem el continent apol·lini i trobarem el contingut dionisiac. Però si no fos així, no donguéssim mai la forma perfecta amb el contingut mort, ni el contingut viu amb la forma imperfecta.

Deia Maragall: «Cerquem la paraula viva sempre, perquè val més paraula viva en forma imperfecta que paraula morta en forma perfecta. Si la paraula romp el motllo, deixem-la sobreexir; és així com se renoven els motllos!» Error fins a cert punt i encert fins

a cert punt. La paraula no ha de morir mai. Però els motllos no s'han de rompre mai.

Quan la paraula vagi a rompre el motllo, aparta la paraula del motllo. Ningú t'obliga a escriure en vers, poeta! Si tu no ets capaç de fer cabre la paraula viva en el motllo de la forma perfecta, escriu en prosa, simplement. «Passió» és sinònim de «prosa». «Serenitat» és sinònim de «vers». Dir «prosa apassionada» és un pleonasme, i un altre pleonasme dir «vers seré». Quan volguem expressar un estat de passió, no volguem utilitzar el motllo del vers, que la paraula viva en fugiria: l'instrument de la nostra passió cal que sigui la prosa. Quan volguem expressar un estat de serenitat no volguem usar la prosa, que la paraula vibraria sense punt de contenció que la cenyís: l'instrument de la nostra serenitat cal que sigui el vers. Així quan diguem «vers» ja compendrem que es tracta d'un acord perfecte entre forma i fons, mateix que quan diguem «prosa». I cada poeta vindrà obligat a sapiguer el grau de resistència de les parets de la seva «forma» per encabir-hi un «fons» més o menys viu, que no pugui esquerdar-les ni sobreixir-ne, i cada prosista caldrà que sàpiga quin grau d'ardència té el seu «fons» perquè no balli balder dins la canal folgada de la «forma». Cal que pensem que al punt a que ha arribat la nostra llengua literària és imminent el desdoblament. Tenim dos camins a seguir: O pararnos, i això representaria l'estancament i la mort,

o passar avant amb totes les conseqüències, i aleshores cal acceptar el camí que mena a un veritable Renaixement, a la perfecta unió del fons i de la forma. I el programa dels nous poetes catalans cal que sigui aquest: l'home, entre nosaltres, que a l'escriure un poema no resolgui una qüestió de retòrica i de poètica, per petita que sigui, es un dilettant.

Jo demano perdó a En Ferran Soldevila per haver dubtat d'ell com a poeta. En desagravi i com a penyora d'al·liança he volgut escriure aquest article per caminar, intel·lectualment, una estona amb la seva companyia. El meu amic estranger ja deu tenir a hores d'ara entre les mans un exemplar de «Matilde d'Anglaterra», tragèdia en cinc actes, d'En Ferran Soldevila.

I jo resto content perquè he pogut enviar-li, quan menys m'ho esperava, una obra escènica que representi noblement el teatre català. I em dic en veu baixa, poruc de que ho sentin els optimistes, que em tractarien de pessimista; i els pessimistes, que em tractarien d'optimista: a veure, a veure si, a l'últim, entre la indiferència de públic i crítics, però en mig de la cordial expectació respectuosa dels nostres homes de llibres, que és tal com s'han de fer aquestes coses, s'haurà donat el primer pas en ferm per a que Catalunya pugui comptar amb un teatre digne d'ella!

A. ESCLASANS

Poesia catalana

CANÇÓ

Ai, companys, deixem la plana,
Fugim lluny d'aquests sembrats;
la verdor prou hi és ufana,
prou creix l'herba sobre els prats;
mes la llum de la carena
sembla un bes guspirejant...
Au, companys, fem la cadena!
Au, pugem, tot caminant.

Ai, amics, deixem la serra;
fugim lluny d'aquests cinglats,
prou és nua ací la terra,
com un cos tot llatzerat...

Mes la mar, és tan cantaire!
Son abraç és tan sincer!
Au, amics, enduts per l'aire,
au, baixem amb peu lleuger.

Ai, germans, deixem les cales,
fugim lluny de terra i mar,
les gavines tenen ales:
(cants d'anhel, podran volar?)
Són els cors porugues veles
que l'amor sap emmenar;
au germans; o vol d'ocelles,
au, volem pel cel enllà...

Barcelona, abril de 23.

AII SI JO FOS UN ESTEL...

Ai! si jo fos un estel
(quina cosa més bonica),
si em pogués està en un cel
dins onades de musica
i en un dolç aïret d'anhel...
si pogués viure en el cel...
Quina cosa més bonica!...

Deixaria que al meu cor
davallés tafaneria.
Quan per tot regna fosc
allavors jo espiaria,
i pendria tremolor
—ai, Déu meu, quin tremolor—
la cortina del balcó.
Jo me'n esgarrifaria.

Pel forat del cel obert
els idil·lis vetllaria
i amb les flors d'un terradet
també jo, festejaria
i apendria a fer l'ullet
i seria un belluguet
i tindria galania.

Ai! si jo fos un estel
quan el mes de maig vindria
lluïria amb tot bon zel
sota els peus nus de Maria,
i a Nadal, vestit de gel
del recó menut del cel
baixaria a l'establia.

Febrer, 23.

ADEU-SIAU!...

Adéu-siau, joia d'un jorn!
Adeu-siau: folla i lleugera!
Vós heu partit enllà del mont,
(com la calor que al vespre es fon),
davall de l'om i la figuera.

Adéu-siau! Jo us veig partir
i sento el dol de vostra absència;
só l'argelaga del camí
i ara el crepuscle em fa enrogí
tot enyorant vostra presència.

Vos heu jugat amb mi, un instant;
així, m'heu fet una juguina.
Vós heu jugat com un infant;
ara la Mare us va cridant,
per xò em deixeu: com a una nina.

O goig! O goig! Ja no us veuré!...
Mai més hauré vostra mirada!...

Campdevàdol, abril de 23.

mes vós heu dit: —«Jo partiré
i seré lluny, i servaré
el dolç lligam d'aquesta estada;

ara me'n vaig a un altre cor,
a revifar l'herba novella,
vaig a fer moure una altra flor,
a encendre brins de tremolor
al cel guarnit d'una oronella;

ja revindré després, triomfant
d'una faisó insospitada,
més ben vestit, més ver, més gran...
per recordar-me mentrestant
guaiteu els ulls de l'estelada.»

—Adéu-siau! Ja no sereu
el nin gentil d'esguard volaire!
Ja no em sentiú! ja no em veieu!...
Mes jo ara estimo el vostre peu
besant les petges dins de l'aire.

CONCEPCIÓ CASANOVA

MIGDIADA

Voldria ser l'abella que entrés en el teu cor
com en un lliri ple d'encens i llum de dia.
Mes on és el teu cor perfumat, mon amor,
mes on és el teu cor, que el cerco tot fent via?

Vaig cercant una flor, una flor dels camins.
—Com crema el sol i fa bronzir els vols d'abelles!—

Qui pogués tení el si tot curull de robins,
d'un foc glaçat, com les greus magranes vermelles!

A sota el magraner és dolç el cansament.

Oh la terra feixuga, quieta i tota lassa!

El teu lliri tindria un perfum violent
i fresc. El trobarà el borinot que passa?

L'ombra és tota brodada d'un sol desesperat.

La calor munta al cor, als llavis i les galtes.

Ara que manca un temple de frescor i bondat,
oh qui us pogués collir, magranes que sou altes!

Sóc la vespa, i el borinot, i el papalló,
la cigala, la fulla seca, i quan cau la tarda,
tal vegada la rata pennada, i l'olivarda,
i el tòtil, tot ço errant sense goig ni dolô.

Mes ara, mon amor, mes ara sóc l'abella,
per que el sol, follament crema el món i el consum,
i les magranes obren una boca vermella,
i somnio, com una frescor, el teu perfum.

ANNA MARIA DE SAAVEDRA

Sol i Lluna

A la tarda van començar a arribar les cadires: tot un gran carro ple de cadiretes daurades, amb les cames en l'aire. I després van portar les flors. Quan des del balcó miràvem la gent que les entrava, els testos semblaven gentils capells, extraordinàriament graciosos que saludaven en entrar.

Lluna s'ho pensava que eren capells. Deia: «—Mirà. Hi ha un home que porta al cap una palmera.» Mai ha sabut la diferència que hi ha entre les coses reals i les que no ho són.

No hi havia ningú per a vigilar Sol i Lluna. La *Nurse* ajudava Annie a arreglar el vestit de la mamà, que era massa alt d'escot i massa tancat de sotabraç, i la mamà corria d'un cap a l'altre de casa telefonant al papà que no es descuidés res. Només li quedava temps per a dir: —Nens, fora d'aquí!

Cregueren, s'apartaren d'entre peus. Sol, almenys, ho va fer. Ho va fer perquè no li agradava gens que el fessin anar per força a la cambra dels infants. Lluna no feia tanta nosa. Si s'entrebancava amb les cames dels

grans i queia, aixecant-la, posant-se-la a braç i fent-li quatre festes perquè callés n'hi havia prou. Però Sol pesava massa per a tractar-lo així. Pesava tant, que aquell senyor gros que anava a dinar-hi els diumenges acostumava a dir: «—Ara, gran home, mirarem d'aixecar-te.—» I posant els dits grossos sota els braços de Sol, provava, i forçava, cansat, dient, quan per fi l'aixecava: «—Això és una petita pesada de maons!—»

Havien tret gairebe tots els mobles del menjador. Posat el piano a un recó, va venir una processó de testos i les cadires daurades. Era per al concert. Quan Sol va mirar per l'esclotxa, un home blanc de cara seia davant el piano. No tocava: hi donava cops i després mirava dins. Tenia una caixa d'eines sobre el piano i havia deixat el capell damunt d'una figura col·locada prop de la paret. De vegades començava a tocar, però parava de seguida i tornava a mirar dins.—Segurament no serà aquest home *el concert*—va pensar Sol.

Però on millor s'estava era a la cuina. Per

a ajudar hi havia anat un home amb una gorra que semblava de menjar-blanc; i la cuinera d'ells, Minnie, tota vermella, reia. Estava de molt bon humor. Els va donar a cada un un bocí d'ametlla i els va enfilejar sobre la caixa de la farina perquè veiessin les coses meravelloses que ella i aquell home feien per sopar. La cuinera portava les coses i ell les posava a les plates i les guarnia: peixos sencers amb cap i ulls i cua i tot, que voltava de trossets vermells, verds i grocs; gelatines que guarnia de dibuixos; a un porcellet que tenia va posar-li una mena de collar i va clavar-li una forquilleta molt prima; la crema la guarní amb ametlles i rodonetes de galeta. I encara moltes i moltes coses més.

«—Ah! però no heu vist el púding glaçat— va dir la cuinera. «—Veni.» «—Per què deu estar tan amable avui?» pensava Sol mentre ella els donava una mà a cada un. Miraren dintre la geladora.

Oh! oh! oh! Era una casa petita. Una caseta de color de rosa amb neu blanca a la teulada, finestres verdes i una porta de color de xocolata. Per pom hi havien posat una nou.

Quan Sol va veure la nou es sentí las i es deixà caure sobre la cuinera.

«—Deixi-me-la tocar: només posar el dit a la teulada!—» va dir Lluna saltant. Sempre volia tocar el menjar. Sol no.

«—Ara, noia, vigila la taula—» va dir la cuinera a una cambrera que entrava.

«—Sembla un quadro, Min—» digué Nellie. «—Vina a donar una mirada.—» Tots junts anaren al menjador: Sol i Lluna mig espantats. Primer no volien acostar-se a la taula: es quedaren a la porta tot mirant-la.

No era encara ben fosc, però havien tirat les persianes i els llums eren encesos. I els llums eren roses vermelles. Cintes vermelles i rams de roses lligaven les puntes de la taula. Al mig hi havia un llac on nedaven fulles de rosa.

«—Aquí es on ha de posar-se el púding.—» va dir la cuinera.

Dos lleons d'argent, amb ales, portaven fruites a l'esquena, i els salers eren ocellets bevent dins una petxina.

I tot el guspireig de les copes, la brillantor dels plats i el fulgoreig dels ganivets i forquilles... i tot el menjar. I els tovallonets plegats en forma de rosa...

«—I tot això s'ho menjaran?—» preguntà Sol.

«—Ja ho crec que s'ho menjaran!—» va dir la cuinera rient i mirant a Nellie. Lluna també va riure: sempre feia el que feien els altres. Però Sol no en tenia ganes de riure. Amb les mans al darrera anava donant la volta mirant tot allò. Potser no hauria parat si tot d'un cop la *Nurse* no hagués cridat:

«—Apa, nens! Ja és hora de rentar-vos y vestirvos.—» I, de pressa, els féu anar a la cambra.

Mentre els despullaven, la mamà va venir, Portava una cosa blanca sobre les espatlles. i es fregava una pomada per la cara.

«—Trucaré quan els vulgui,—» va dir a la *Nurse*. «—Els baixa perquè els vegin, i se'ls en podrà tornar de seguida.»

Van despullar Sol gairebé nuet, i van posar-li una camisa blanca amb margarides vermelles i blanques saltades; pantalons amb cordons als costats i tirants que venien per sobre; mitjons blancs i sabates vermelles.

«—Apa, ara ja vas de rus—» va dir la *Nurse* aplanant-li els cordons.

«—De debò?—» digué Sol.

«—Sí: seu quiet en aquesta cadira i mira la teva germana.»

Va tocar-li a Lluna. Quan va tenir els mitjons posats volia deixar-se anar d'esquena sobre el llit, i, com sempre, volia inquietar la *Nurse* amb les cames; i cada vegada que amb el dit i un raspall mullat provaven de fer-li els tirabuixons, es girava i volia veure la fotografia del seu imperdible o alguna altra cosa així.

Per fi també va estar.

El seu vestit posat, amb pell tota blanca. Fins n'hi havien posat a baix dels pantalons. Les sabates eren blanques, amb grosses aromes a sobre.

«—Ja estàs, bufona,—» va dir la *Nurse*. «—Sembles l'angelet d'un cromó de les bronges d'empolvar.—» La *Nurse* va anar cap a la porta.

«—Senyora, un moment.»

La mamà va tornar a entrar amb el cabell mig desfet.

«—Oh!—» va dir «—quina gentilesa!»

«—Veritat que són bufons?—» va dir la *Nurse*.

I Lluna va aixecar-se la faldilleta per la punta i va treure un dels peus. A Sol no li feia res que la gent no es fixés massa en ell, però...

Després van jugar a la taula, a jocs quiets, sense embrutar-se, i la *Nurse* estava prop de la porta. Quan els cotxes van començar a venir i el soroll de sedes i riures pujava de baix a dalt, va dir baixet: «—Ara, nens, no us mogueu d'aquí.—» Lluna va estirar el tapet perquè tot anés cap al seu costat i Sol no en tingués gens. Després deia que no ho havia fet exprés.

Per fi va tocar el timbre. La *Nurse* va venir va allisar-los el cabell amb el raspall, va aplanar els cordons del nen, va estirar el llaç de la nena i els va ajuntar les mans.

«—Cap avall,—» va dir baixet.

I cap avall varen anar. Sol trobava que era una beneiteria agafar així la mà de la nena, pero a Lluna semblava agradar-li. Feia moure el braç, i el cascavell del seu braçalet dringava.

A la porta del saló hi havia la mamà ventant-se amb un vano negre. El saló estava ple de senyores perfumades, amb vestits de seda, i de senyors amb vestits negres i unes gracioses cues a baix de l'americana, com escarabats. Entre ells hi havia el papà, parlant molt alt i fent saltar alguna cosa dins la butxaca.

«—Quin quadro!—» deien les senyores. «—Oh, quin menudall d'amor! Oh, quins angelets! Que bufons!»

Tots els que no podien tenir Lluna besaven Sol; i una senyora vella i seca, amb les dents que li tremolaven, digué: «—Sembles alguna cosa.—» I li tocà el cap amb una cosa forta.

Sol va mirar si hi havia el *mateix concert*, però no hi era. En son lloc un senyor gras, amb el cap de color de rosa, es recolzava al piano, parlant a una noia que aguantava un violí prop de l'orella.

Només hi va haver un senyor que agradés a Sol. Era un senyor baixet, de cabell gris, amb llargues patilles grises, que es passejava tot sol. Va acostar-se-li, va girar els ulls d'una manera molt amable, i li va dir: «—Què tal, noi!—» I se'n va anar. Poc després va tornar i li va dir: «—T'agraden molt els gossos?—» Sol va dir: «—Sí.—» Però aleshores se'n va tornar, i, encara que Sol va cercar-lo per tot arreu, no el va trobar enlloc. Va pensar que potser havia sortit per fer entrar un gosset.

«—Bona nit, videtes meves,—» va dir la mamà, abraçant-los amb els seus braços nus. «—Voleu cap al vostre niuet.»

Aleshores Lluna va tornar a fer beneiteries. Aixecava els braços cap a tothom, dient: «—La meva Daddy m'hi ha de portar.»

Però semblava que els feia gràcia, i Daddy es va ajupir i va aixecar-la com feia sempre.

La *Nurse* portava tanta pressa a ficar-los al llit, que fins va interrompre Sol quan resava, i va dir-li: «—Vaja, prou, nen: ja està.—» I un moment després eren al llit i a les fosques, si no hagués estat per la llum de la llàntia.

«—Dorms?—» preguntà Lluna.

«—No—» digué Sol. «—I tu?»

«—No—» digué Lluna.

Una estona després Sol va tornar a despertar-se. Pujava de baix un soroll molt estrany: picaments de mans, com si ploqués. Va sentir que Lluna es girava.

«—Lluna: estàs desperta?»

«—Sí. I tu?»

«—Sí. Mira: ens aixecarem i anirem a mirar a l'escala.»

Tot just s'havien assegut a l'últim esglaó

quan la porta del saló va obrir-se, i sentiren els invitats travessar el *hall* cap al menjador. Després van tancar aquella porta. Es sentia soroll de *pums* i rialles. Després això va parar, i Sol els va veure voltant i voltant la bonica taula, amb les mans darrera, com ell havia fet... Voltaven i voltaven sempre, mirant i... A l'home de les patilles grises va agradar-li la caseta més que tot. Quan va veure la nou que feia de pom, va mirar-se'l com havia fet abans, i va dir-li: «—Has vist la nou?»

«—No deixis caure el cap així, Lluna.»

«—No el deixo pas caure. Ets tu.»

«—Jo no. No ho faig mai.»

«—Oh, oh! com ho fas! Ara estàs fent-ho.»

«—No ho faig. Només t'ensenyava de no fer-ho.»

Quan van tornar-se a despertar només van sentir el papà que parlava molt fort i la mamà que reia fugint. El papà sortí del menjador, pujà corrent les escales, i amb una més els cau a sobre.

«—Hallo!—» digué. «—By Jove, Kitty, vina i mira això.»

La mamà va sortir. «—Ah, dolents!» va dir des del *hall*.

«—Deixem-los baixar i els donarem alguna cosa,—» va dir el papà. Sol no l'havia vist mai tan alegre.

«—No! I ara! No!—» va dir la mamà.

«—Oh, Daddy, sí! Deixa'ns baixar,—» va dir Lluna.

«—Que em pengin si no us baixo,—» cridà el papà. «—No em deixaré espantar. Kitty, fes lloc.—» I els va agafar, un a cada braç.

Sol pensava que la mamà s'hauria enfadat molt. Però no, va continuar rient.

«—Oh criatura terrible!—» va dir. Però no es referia a Sol.

«—Veni, ratetes. Veni i mirarem de trobar unes engrunes,—» digué el papà, jovial.

Però Lluna es parà un moment.

«—Mamà: el vestit t'ha caigut d'un costat.»

«—A on?—» va dir la mamà. I el papà va dir: «—Aquí.—» I volia mossegar-li la blanca espatlla. Però ella li va donar un cop.

I així van tornar al bonic menjador.

Però... oh! oh!... què havia passat? Els llaços i les roses eren tots arrencats i desfets. Els tovallonets eren per terra; plats i copes, bruts, havien perdut llur lluentor. El menjar, que aquell home havia arreglat tan bé, era tot per allà, a trossos; es trepitjaven pinyols, pells de fruita, bocins i molles per tot arreu. Fins hi havia una ampolla ajaguda que anava vessant sobre les estovalles i ningú es cuidava d'aixecar-la.

I la caseta rosa, amb neu blanca a la teulada i finestres verdes, era trencada, mig fosa, al centre de la taula.

«—Vina, Sol,—» va dir el papà com si no ho veiés.

Lluna va aixecar una mica les cames del seu pijama, i, anant prop de la taula, s'enfilà a una cadira cridant i saltant.

«—Teniu un trosset d'aquest glaç,—» va dir el papà trencant una mica més de teulada.

La mamà va agafar un platet, i va acostar-lo al papà perquè hi posés el glaç. L'altre braç va passar-l'hi al volt del coll.

«—Daddy, Daddy,—» exclamà Lluna. «—Han deixat el pom, la nou. Me la menjo?—»

I es deixa anar sobre la taula, l'arrenca de la porta, i se la menja mossegant fort i fent ganyotes.

«—Aquí, gran home!—» va dir el papà.

Però Sol no es mogué de la porta. De sobte es redreça i arrenca a plorar.

«—Ho trobo espantós, espantós, espantós..!»

«—Veus, veus!,—» digué la mamà. «—Veus?»

«—Fora d'aquí—» va dir el papà, que ja no estava content. «—De seguida! Lluny d'aquí!»

I, plorant ben fort, Sol fugí cap a la seva cambra.

KATHERINE MANSFIELD

ELS LLIBRES

«ANUARI DELS CATALANS» (Edicions Pàtria).

En aquesta més cenyida represa, després d'un «lapsus» d'uns pocs anys, hi és concretat, realment, un petit breviar ideològic de tota consciència catalana renaixent, al compàs dels batecs, cada vegada més segurs, de la nació rediviva.

Una lliçó completa, precisa i ben interessantment puntualitzada del retrobament polític, amb tota la escaiença de divulgació, per tal com la trajectòria inicial fins a l'avui, sigui, amb llur sola exposició concisa, una ensenyança. Un atur sobre la decadència literària nostrada, que té, en la brevetat d'un record, la empremta espiritual d'un domini. Una visió ràpida del renaixement literari, sòlid a desgrat de ses dimensions, per virtut d'una coneixença d'intensa maduresa. Entremig, dites selectes, nodridores, a petita dosi, del convenciment en el dret nacional. I unes quantes mostres—poques i no prou interessants en conjunt—de la producció poètica d'una mica del noucents, com una pretesa amenització de la doctrina.

Es a dir, la remembrança als catalans d'aquell mínim de coses a saber que a cada aniversari ha de renovar-se amb més viva amplitud.

«LA PRINCESA DE CLEVES», de Mme. de Lafayette, trad. de Rafel Marquina. (Edit. Cat.)

Era reservat a la profunda subtilitat d'una dama, a l'amable discreció d'una dama francesa, el

primer estudi psicològic modern, persistent i indefallible, al través d'una narració d'intriga. Admirem com decorre en l'obra de la dolça i meditativa escriptora setcentista una daurada claror, mai errívola, entre mig del tràngol de la cort francesa de l'època. Seduïda per l'ambient, parlarà amb minuciositat — poc hàbilment, massa simplement estructurada,—de cada personatge, en el moment que és cridat; però una mena de pudor avara li fa servir un to tebi per tal d'hostatjar, com sota la cendra, la fulgor delicadíssima del cas copsat, de l'ànima estudiada. La princesa de Clèves envaeix el lector d'un callat estremiment, d'una emoció reposada, que ens acarona amb manyagosa discreció l'indret del sentiment asserenat, llà on les ressonàncies dels records prenen ja més aviat una suau harmonia sonora. Tot el procés d'aquest desplegament anímic, tota la floració passional de la princesa, amb llurs derivacions, són quelcom portat amb aital finor de procediment, embau-mat d'una olor femenina tan pura, que esdevé, situat en son temps, una troballa i una revelació; representa, ensems, el triomf de la intuïció femenina, en l'ombra morada de la confessió, i l'èxit renovat, en un nou matis, de la discreció francesa d'un segle cortisà. (De la perdurança d'aquesta traça—perfilada després amb la ironia, que és el sobre-triomp de la sensibilitat—una altra novel·la francesa recent, «Lucienne», ens en donava suara fermança.)

Aquesta aportació, no prou ben acomplida, ha d'ésser constatada amb el goig d'una cosa menys a mancar entre les que deuen ésser exemplarment incorporades.

«EL FOC DE LES GINESTERES», episodis de 1640, per J. M. de Sagarra, (Edicions Pàtria).

No cal demanar a aquesta obra sinó allò que el títol promet. Res d'una forta estructura dramàtica ni una saborosa consistència en el vers. Un estol d'escenes disperses, amb una mica d'anècdota, lleument dibuixada, que faci de lligam. Amb l'esguard dreçat només de cara al públic i la seguretat del poeta en l'encís de la seva fàcil verboricitat sembla escrita l'obra; i, així, cap imputació en aquest sentit no podria ésser feta. Esdevé, fins i tot, versemblant, que passin sense aprofitar moments que el poeta podria esmaltar, i que el vers, sobre tot, en certes formes, perdi tant el vernís, que arribi a evocar els inicis del nostre teatre. Com que els mots, amb llússor més o menys bonica, són flama, a la fi, llur efecte és assolit. Oimés, de tant en tant, la flaire encesa i viva—mig de terra roja, mig de vi daurat—i aquella gràcia barroca i fresca de la poesia d'En Sagarra ens palesa la paternitat de l'obra, fins a saturar-ne l'episodi cinquè, amarat de la saba peculiar de l'autor, que s'escampa també per tot el segon acte.

Només cal lamentar que la traçada vigoria d'En Sagarra s'hagi donat al fàcil triomp d'evocar, a miques, enfocant l'objectiu lateralment, el fons d'una època, sense atrevir-se a donar-nos-en les figures, llençant-se coratjosament a una reconstrucció històrica feta amb sòlida unitat literària que constituís veritable teatre nacional. Aquesta ruta, tan interessant i necessària, l'ha negligit ara en Sagarra, que és

un dels escassíssims autors que haurien pogut reeixir-hi. Tot condolent-nos-en, esperem una altra avinentesa que marqui un pas endins d'aquest teatre nacional, tan comentat i afreturat.

«**PLASTIC**», poesies de Carles Salvador.

Llibre inicial, dolorós, panteixant, que es queda tot en desig; desig de donar forma a totes les sensacions que l'autor rep, i de traduir-les amb aire modern i original; fretura de fer plàstiques, en la suggestió del vers, les impressions viscudes.

Aquesta intensitat de daler possessiu resta minçament assolida en relació amb les pròpies forces. Rara vegada el poeta pot arribar a posseir el motiu líric, i encara negligint algun element del vers. L'anhel de trair-hi una cultura fa l'expressió deplorablement ridícula, a voltes; la pobresa d'objectius lírics dona manca d'interès al cant, i l'aprenentatge fa atancar l'autor cap a la imitació en el dir i en l'estructurar.

La lliçó de què hom no pot mai reeixir sense que la sinceritat tingui per companyia una traça, enc que intuïtiva, la qual no pot emmanlleva-se improvitzadament. Ara, que en el cas present aquesta traça pot ésser aconseguida quan l'autor tingui una millor formació i aquest esguard àvid que adreça des de la germana València en trobi d'altres que li responguin amb una major eficàcia en el consell, que no les veus desconcertades dels dos companys entre els quals apareix crucificat, fent-li un pròleg i un ex libris literaris immensament pitjors que els artístics (?) que decoren el llibre.

Lluny del nostre moviment, una aparició així, mereix respecte; però cal demanar en aitals casos un major esforç d'auto-educació literària, dintre la relativitat de l'ambient.

«**LA JOIA DEL CAMÍ**», d'Antoni Closas, Public. de LA REVISTA.

Després de «L'ànima nua», aquest llibre endinsa també el raig líric en l'abeurament d'un subjectivisme intens, sovint camí d'una ombrívola eixutesa, que es produeix—com no és estrany que succeeixi—amb una exaltació abstracta de la pròpia espiritualitat: «sóc arbre de fondes arrels»; «ma joventut... ensuperbida d'ésser sola i forta.» Dins aquesta solitud anímica, l'expressió s'hi perd, i la estrofa queda, en tancar-se, amb el sentit tancat. En aquesta reclosió rígida del poeta, en aquest dreçar-se amb l'orgull d'ésser ell sa motivació lírica, la poesia d'En Closas fal·leix durament. El vers i la paraula no

l'acompanyen i s'estritlla el ritme, la dicció esdevé arbitrària, el mot es torna impropï i mort, i els poemes guanyen una pesada aridesa. Només en «El meu delit», en algunes cançons i en escases mirades a la natura, aquests defectes arriben a desaparèixer, i la poesia de l'autor assoleix frescor de cosa viva i s'esponja amb l'aire net, purificador de les noses retòriques buides i fosques sobre les quals estan estructurats molts dels poemes del llibre. El camí d'avui d'En Closas no és ni joiós ni triomfant. Li manca per a atribuir-se el patrimoni de la joia, una mica de la claror llisquent i harmònicament entenedora que suara—com la consagració d'un alligonament rectificador—hom celebrava en un altre primer llibre; i per al triomf li cal variar o esbossar la ruta i rependre-la més ple de potència creadora i amb més evident seguretat d'una sòlida superació que li doni aguant. Això pot dir aquest primer llibre, incert en la passa, tèrbol d'expressió i eixarreït de contingut, on s'hi enyora de cap a cap la llusor d'una imatge que en tregui la grisa pobresa de colorit, ben paradoxal, en un cas de joventut, que sembla que ha de fer pensar en una vivacitat ardida i àgilment lluminosa.

La cultura i refinament literaris que s'endevinen en el jove poeta li permeten nogensmeyns, realitzar el gest d'una nova adaptació.

«**IDIL·LIS I ELEGIES**» d'Andreu Chénier, trad. de Joan Arús. (Col·lecció «*Lírics mundials*»; public. de LA REVISTA.)

Gabriel Alomar, en el pròleg d'aquesta traducció—que n'és un insuperable comentari—comenta els noms de Ronsard i de Chénier, obrint i tancant una època: el neoclassicisme francès. Dues valors d'un to rosa harmònic endolceixen ambdós crepuscles amb la viva projecció d'una sensibilitat refinada, on la matisació clàssica és nítida turgència amorosida, més que artificiosa estructuració freda.

En la tumultuosa agitació d'un temps, Chénier ofrenava al buit el seu tresor líric, fet de melangia i de retorn, càlid i humit ensens per la creació i per la retrobança. I avui el cas del poeta màrtir té encara un perfum exemplar i una ponderació harmònica perdurables. La lectura de Chénier és un gaudi d'esplai i d'estudi, encara. La emoció que passa pels seus alexandrins, que l'elegància, mig sòbria, mig decorativa, defèn d'ésser massa punyent, serva l'esborronament d'una moixaina feta ran del cor; canta a dins amb un estremiment sonor; és, en sa simplicitat de motius, quasi sempre encarnats en figures, amable evocador

espars d'un xic de paisatge; floreix en el vers, sovint, la delicada expressió d'un madrigal, a canvi de la clamor adolorida d'altres avinenteses.

Chénier se'ns apareix, a desgrat del temps, suscitador d'un pur interès líric—a part del comentari.—La seva aportació, resolta sempre amb fluïdesa i amb bastanta correcció per l'Arús, és un treball pacient i generós, creditor d'una alta reconeixença. «Lírics mundials», així, reprèn la seva digna trajectòria, sostinguda sempre en la selecció i quasi sempre en l'acompliment de mostrar les grans valors alienes.

«**ANUARI DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS**», MCMXV-MCMXX.

L'esforç assenyat en la investigació, durant un quinquenni, dintre aquest redós d'estudi que és l'Institut, apareix suara ressenyat en un nodrit volum.

La valoració tècnica aquí no escauria. Quaderns d'estudi, però, com són els números de LA REVISTA, han d'aparèixer, joiosament, informadors d'aquest magnífic present d'estudi.

Apart de las memòries respectives i de les rescensions copioses de les cròniques—especialment quant a la secció arqueològica—constatadores d'una tasca persistent, aguanten la solidesa del volum unes quantes monografies doctes i interessants, corresponents a les diferents seccions. Nicolau d'Olwer hi estudia la escola poètica ripollenca florida sota els claustres del Monastir, del X al XIII segles, fent-hi veritables troballes, avaluades amb un comentari detallat i expert, palesador de sa cultura profunda, on amb prestigi analític esgrana suggestives valoracions. També assoleixen remarkable interès els estudis d'En Rubió i Lluch sobre la Grècia Catalana en el bienni 1377-79, on, ultra la riquesa de detall i de precisa erudició, i el sentit històric racial que hi és deduït, l'especialista es fa una honor de la noble rectificació científica; el d'En Folch i Torres (Joaquim) sobre «L'alba de l'abat de Biure», on la recerca tècnica arriba a la màxima sagacitat en els elements de judici de la qualitat de l'ornament litúrgic, ensagnantat pel crim tradicional; i el de Mn. Gudiol, comentant i descrivint amb profusió les creus d'argenteria a Catalunya, aprofitant una escaient avinentesa.

L'habitudo del treball científic, ja feta una mica patrimoni nostre, és afermada i consagrada en aquests reculls monumentals, que, més que amb espessa flama volandera, enriqueixen el patrimoni espiritual de Catalunya amb el foc silent d'una labor callada i sòlida.—O. S.

LES RÈVISTES

TOMAS MANN

L'hem tingut, diríem, com en visita de societat. Si d'ell no coneguéssim la vigorosa aportació amb que ha enriquit la literatura alemanya contemporània, ens limitariem a la salutació de polidesa prop d'un home polític i bon xic cosmopolita i enyorariem el tracte velat per les tímideses cridades de l'amistat.

ALFRED GIANNINI

Assenyalem l'exemple de coratjosa i modesta continuïtat en el treball d'artesa de la cultura que la companyia d'aquest amic d'Itàlia, hoste de Catalunya alguns dies, ens ha portat.

I constatem aquestes paraules que d'ell hem escoltat:

«Els catalans i els italians, prou bé que som de la mateixa bona nissaga, vigorosos rebrots els dos de soca llatina i portem al damunt un segell romà inesborrable.»

ALEXANDRE MANZONI

Celebren els italians amb solemnitat el cinquantenari de la mort del més vivent dels seus novel·listes moderns.

No sabríem passar en silenci l'exemple d'aquesta vitalitat basada precisament en una novel·la històrica.

Sembla que la inspiració retrospectiva havia de fer dels *Promesos* un exercici de retòrica o un assaig didàctic. I no ha estat així. Tan mateix, trobar el punt dolç de la tradició (homes i paisatge) sense por de la mediocritat i amb ple sentit de les valors burgeses, val una guspira d'immortalitat.

JOAN BADIA

A l'ombra meditativa dels vells carrers de Girona s'és adormida per sempre més la vida intel·ligent i prometedora d'En Joan Badia, el jove tresor de la ciutat.

Joan Badia era, en efecte, sota la seva pal·lidesa displicent, rera una lenta ganyota passiva, el novell sojorn de la flama espiritual de la ciutat; representava, amb sa joventut, l'únic heretatge de la tradició dels seus consagrats.

Joan Badia aguditzava la percepció i estilitzava, tot comentant-lo, el concepte; àdhuc teoritzava i tot, dintre del vers. Un desig d'expressió original i una visió molt subjectiva semblaven ésser el seu patrimoni. Però, sensiblement fidel a l'ambient, sabia beure l'evocació de les parets vetustes i amarar-se en el repòs clarificador de la devesa. Un fons de vida adolescent, regalimant coses viscudes i impressions de madrigal, en constituïen la tendresa.

De tot això, Joan Badia en teixia adés, poemes, contes i comentaris, rics d'observació i àgilment estructurats. Auguri amb imminència de realitat, la mort d'En Joan Badia fa desaparèixer un dels més interessants factors de la darrera promoció noucentista catalana.

Si els marmessors de la seva obra tenen cura de llur responsabilitat, en editar-ne les coses valuoses, generalitzaran l'apreciació de Joan Badia, consagrant-lo pòstumament.

CAL ESMENTAR

—El discurs presidencial del doctor Rubió i Lluc als Jocs Florals de Mallorca, publicat per la revista *Catalana*, en el qual els estudiosos de la literatura trobaran informació escaient i justos comentaris sobre

l'aportació dels mallorquins a les nostres lletres.

—L'article «El rei i la catedral», d'En Miquel Ferrà (*La Publicitat*, 22 de maig), on s'escateixen les faisons de commemoració digna i es demana, ans que un repiqueig de tabals a l'espanyola, una penombra silent, més íntimament propícia als records sagrats.

—L'article signat Herman Robbers, sobre literatura holandesa d'avui, que publica *Il Convengo*, revista mensual de Milan en el seu número 3 d'enguany.

L'interès amb que és esperat el número d'aquesta mateixa revista italiana dedicat al Teatre.

—El recompte de les més assenyals aportacions amb motiu del centenari de Renan, que ens porta la certesa de la inactualitat d'aquell qui fou tant mimat per l'èxit.

Henri Rambaud a la *Revue critique des idées et des livres*, W. Mayr a la revista mensual de la Universitat de París; Michel Puy als *Marges*; Georges Grappe a *Nouvelles littéraires*; A. Bros als *Cahiers Catholiques* i d'altres encara, ens adveren que els joves d'avui s'han alliberat de Renan; que l'hora de Renan és passada.

—L'article *I nuovi poeti della Catalogna*, publicat al «Gionale de poesia de Varese» per Giuseppe Ravagnani, un dels nostres joves amics italians de més justa informació i de més fina espiritualitat.

—El nou setmanari català de València *Patria Nova*. Remarquem en un dels darrers números la tràgica convicció amb que l'Escola primària regida per mestres castellans es qualificada a València, com a Catalunya, *d'escola inútil*.

—L'Anuari de Suècia corresponent a l'any 1923.

Argus de la presse, 37, Rue Bergère (IXème). Paris.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginals</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Epíleg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via <i>Cullita</i> . Poesies	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escruts i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall...	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> : L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i> (agotada).....	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i>	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i> (agotada)	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinelló: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López-Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919) (agotada)	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda</i> i altres narracions	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Griera i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	4.—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917).	4.—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	4.—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4.—
		53. Josep Massó Ventós: <i>Ideari de l'Amic</i> . Volum I	4.—
		54. Alfons Maseras: <i>El Llibre de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquiús
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimond Casellas
 Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gràcia, 46 - Telèfon 1373 A

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES * Gran Via, 613 * Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS.—CÀNTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT, per F. Soldevila.

TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs Raurell; L'ÀNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà; LA GESTA DELS ESTELS, poesies de J. Salvat-Papasseit; LA JOIA DEL CAMÍ, poesies d'Antoni Closas; L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA, per Joan Fornell.

EN PREMSA.—ENTRE LA CRÍTICA I L'IDEAL (*tercer recull de Moralitats i pretextos*) per J. M. Lòpez-Picó.

RECUILL D'ARTICLES, de R. Benet; ASSAIGS, de J. M. Capdevila.

LIRICS MUNDIALS.—POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.

VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.

EN PREPARACIO.—ALTRES LLIBRES: d'Ildefons Suñol, Gabriel Alomar, Joan Crexell, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Tomás Garcés, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristófor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, Carles Riba, etc.

EN ESTUDI.—ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, Poetes catalans d'avui, etc.

VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.

LIRICS MUNDIALS: Leopardi, Rupert Brooke, Goethe.

R. Rucabado: *Els Editors i la llibertat de l'art.*

Josep Aragay: *La pintura moderna catalana, la seva herència i el seu llegat.*

Clementina Arderiu: *Cançons i elegies.*

Josep M. Lòpez-Picó: *L'infantament meravellós de Scherazada.*

Miquel Poal Aragall: *Mots plaents i desplaents.*

Antoni Rovira Virgili: *El Nacionalisme.*

Joaquim Folch i Torres: *Meditacions sobre l'arquitectura.*

Joan Sacs: *La pintura moderna francesa fins al Cubisme.*

Alexandre Plana i altres: *L'obra d'Isidre Nonell.*

Miquel Ferrà: *Cançó d'ahir.*

Ll. Nicolau d'Oliver: *Literatura catalana. Perspectiva general.*

Enric Jardí: *Les doctrines de George Sorel.*

J. M. Lòpez-Picó: *Moralitats i Pretextos.*

J. Ferran Mayoral: *La renovació del Teatre.*

E. Duran Reynals: *Quatre Històries.*

Josep M. de Sagarra: *Cançons d'abril i de novembre.*

Ferran Soldevila: *Exili.*

Carles Riba: *Càntic dels Càntics i Llibre de Rut.*

Josep Carner: *Les planetes del verdum.*

Alexandre Plana: *Contrabaedeker.*

Josep M. Tallada: *Les doctrines de P. J. Proudhon.*

Guerau de Liost: *La ciutat d'Ivori.*

Joan Alcover: *Poesmes bíblicas.*

Frederic Clascar: *La filosofia catalana en el segle XVIII.*

Josep Aragay: *Itàlia.*

Mercè Vila: *Les Hores.*

Miquel Fortesa: *L'estela.*

Carles Riba: *Primer llibre d'Estances.*

J. M. Lòpez-Picó: *Dietari espiritual.*

J. Bofill i Matas: *Les joventuts catalanes.*

P. M. Bordoy-Torrents: *Els pobles d'Orient.*

J. Ferran i Mayoral: *Diàlegs dels déus, de Llucà.*

Joaquim Folguera: *Les noves valors de la poesia catalana.*

Ventura Gassol: *La Nau.*

Salvador Albert: *Amiel.*

Pere Benavent: *Epigrames.*

Joaquim Folguera: *Poesies.*

J. Ferran i Mayoral: *Lletres a una amiga estrangera.*

Josep Aragay: *El Nacionalisme de l'art.*

Marià Manent: *La collita en la boira.*

Joaquim Folguera: *Articles.*

Trinitat Catasús: *Vendimiari.*

Carles Riba: *Escolis i altres articles.*

Ernest M. Ferrando: *Vida d'infant.*

R. Rucabado: *Elogis.*

Josep S. Pons: *L'estel de l'escamot.*

Francesc Pujols: *Recull d'articles de crítica artística.*

Joaquim Folguera: *Traduccions i fragments.*

Ferran Soldevila: *Càntics de mar, d'amor i de mort.*

J. Millàs-Raurell: *Tercer llibre de Poemes.*

Carles Rahola: *La dominació napoleònica a Girona.*

Francesc Sitjà: *L'ànima oberta.*

J. Salvat-Papasseit: *La gesta dels estels.*

Antoni Closas: *La joia del camí.*

LIRICS MUNDIALS:

M. Morera i Galícia: *Venus i Adonis, de Shakespeare.*

Maria Antònia Salvà: *Les Gedrgiques cristianes, de Francis James.*

Josep Leonart: *Poesies de Richard Dehmel.*

Marià Manent: *Sonets i Odes, de John Keats.*

Joan Capdevila Rovira: *Les flors del mal, de Baudelaire.*

Joan Arús: *Poesmes d'A. Chenier.*

ESCRITS POLITICS.

E. Prat de la Riba: *Per la llengua catalana.*

Narcís Verdaguer i Callís: *La primera victòria del catalanisme.*

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS.

Joaquim Sunyer.

Enric Casanovas.

Xavier Nogués.

Josep Clarà.

TEATRE DE JOSEP M. DE SAGARRA.

L'estudiant i la Pubilla.

ALMANACS DE LA REVISTA.

Anys 1918 i 1919.